

відповідати чому-небудь, бути невизнаним ким-небудь. Нерідко вони не можуть справитися зі своїми переживаннями та страхами, а тому відчують себе нещасними в своєму "щасливому" дитинстві.

З морально-вольових властивостей найближче відношення до розвитку в дітях боязкості мають слабкість волі, нездатність стримувати себе, керувати собою, зосереджуватися, м'якість, вразливість. Чим менше стійкості й сили внутрішньої протидії в самій особистості, чим вона слабша, м'якша, доступніша стороннім баченням, тим більш боязкішою вона буде. Діти із задатками сильної волі й характеру, властолюбні, прагнуть грати перші ролі, не піддаються страху, вступають із ним в боротьбу, намагаються опанувати себе.

Отже, дитячі страхи обумовлені віковими особливостями та мають тимчасовий характер. Страх грає важливу роль в житті дитини, з одного боку, він може уберегти від необдуманих і ризикованих вчинків. З іншого – позитивні й стійкі страхи перешкоджають розвитку особистості дитини, стримують творчу енергію, сприяють формуванню невпевненості й

підвищеної тривожності. Страхи неминуче супроводжують розвиток дитини і, водночас, появу різних емоційних порушень, психологічних проблем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дубравська Н. М. Дитячі страхи: психологічний експерт / Н. М. Дубравська // Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. – К., 2016. – С. 77-79.
2. Захаров А. И. Детские неврозы. / А. И. Захаров. – СПб.: Респекс, 1995. – 190 с.
3. Захаров А. И. Как помочь нашим детям избавиться от страха? / А. И. Захаров. – СПб.: Гиппократ, 1995. – 126 с.
4. Карпенко Н. Страх: позитивна і негативна роль у розвитку дітей / Н. Карпенко // Дошкільне виховання. – 1997. – № 12. – С. 18-19.
5. Карпенко Н. Профілактика дитячих страхів / Н. Карпенко // Дошкільне виховання. – 2013. – № 9. – С. 14-15.
6. Мазелурі Т. Захистити дітей від страху. Як з'являються і коли зникають дитячі страхи? / Т. Мазелурі // Дошкільне виховання. – 2007. – № 10. – С. 18-19.
7. Поліщук Т. Страхи в дошкільному віці / Поліщук Т., Романюк Ж. // Психологія дошкільника: збірник науково-методичних праць; за ред. Н. М. Дубравської. – Житомир: Рута, 2016. – С. 71-74.

УДК 159.923.2

ХОЦЕВИЧ М.М.

Наук. керівник: ІГНАТЕНКО О.В., канд. психол. наук, доц.
м. Київ

ЕКСПЕРИМЕНТ ФОРЕРА

Надворі XXI ст. проте досі не втрачають популярності й навіть користуються великим попитом гороскопи, хіромантия, соціоніка. Зазвичай – це загальні фрази для певного знака або певного кола людей про якість найближче майбутнє.

Ви читаєте в гороскопі, що сьогодні вас чекають серйозні неприємності. Правда, разом з вами про ту ж саму неминучу біду дізнається ще триста мільйонів ваших побратимів, які мали необережність народитися під тим же, що і ви знаком зодіака, але це неважливо. Головне, що в цей день ви, звичайно ж, послизнулися й упали [1].

Усе ж, якщо подивитися і вникнути в це все більш детально й уважно, то можна зауважити, що фрази будуть розпливчастими, неточними. Якби ви, переглядаючи гороскоп, випадково переплутали знак, то те, що ви б прочитали за характеристиками вам би також підійшло.

У 1948 р. психолог Бертрам Форер дав своїм студентам прочитати однаковий текст. Кожному студенту Форер сказав, що зробив цей опис спеціально для нього. Студенти оцінювали свої характеристики в середньому на 4,3 [2].

Прочитавши про існування цього ефекту, я зацікавилася ним і повторила експеримент. Тридцять

одній людині віком від 15–25 років було запропоновано анкету з двадцяти питань про різні характеристики людини. Відповіді респонденти могли лише "Так" або "Ні". У кінці я давала їм загальну для всіх характеристику й просила оцінити її точність за шкалою від 1 (мінімальна) до 5 (максимальна). Загальна оцінка, яку я вивела, була – 4,03 бали з 5 можливих. Хочу нагадати, що результат оригінального експерименту Форера – 4,26 бала. Отже, можна сказати, що вихідна гіпотеза нашого дослідження, а саме: "Оцінка характеристики буде високою (більше половини)" – виправдалася.

Припускаю, що ефект Форера може посилюватися також завдяки ілюзії прозорості. У програмах досліджень, де учасників просили про щось домовлятися, 60 % часу вони були впевнені, що спостерігачі ясно бачать їхні приховані цілі, тоді, як насправді, спостерігачі здогадувалися про них у 26 % випадків [3].

Люди завжди перебільшують усе з тієї чи іншої причини, вони іноді навіть бачать те, чого немає. Дійсно, завжди ж легше думати про те, що нас розуміють, нас прорахують, але насправді це не так. Навіть, якщо самі собі ми здаємося відкритою книгою, для інших – це абсолютно не так. То в чому ж секрет Форера?

По-перше, велика частина висловлювань із тексту Форера носить настільки абстрактний характер, що підходить до будь-якого випадку: "часом вас охоплюють серйозні сумніви в правильності ваших дій", – а кого ні? По-друге, схвальні висловлювання ми легко беремо на свій карб, хоча вони не відповідають дійсності: "ви пишася тим, що мислите незалежно" – природно, кому ж подобається думати про себе, як про тупуватого супутника? По-третє, свою лепту вносить і так званий ефект позитивних характеристик: текст не пропонує негативних тез, там немає висловлювань, що хтось не такий, як треба [2].

Експеримент Форера показує досі, що не варто довіряти всяким гороскопам, психологічним тестам

із журналів та інтернету, навіть, якщо на жаль це досі користується популярністю. Не зважайте на характеристики вашої особистості, якщо джерело не викликає довіри.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вацлавик П. Как стать несчастным без посторонней помощи / П. Вацлавик. – К.: Попурри, 2003. – 112 с.
2. Добелли Р. Территория заблуждений. Какие ошибки совершают умные люди / Р. Добелли. – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2014. – 256 с.
3. Псевдонаука и паранормальные явления. Критический взгляд. Джонатан Смит. – М.: Альпина нон-фикшн, 2017. – 566 с.

УДК 316.61 – 053.5:616.896

BIENERT ANDREAS, M.A., PhD Student,
Regent University
Virginia Beach, VA, USA

PARENTING CHILDREN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER

The purpose of this qualitative study was to explore the lived experiences of parents of adolescents between the ages of 15-18 diagnosed with Autism Spectrum Disorder (ASD), and what impacts those experiences have on parents in areas of marital quality and overall family health. By reviewing the story of the participants, the researcher seeks to describe the experiences of parents of teens with ASD and understand what role spirituality has played in the experience of parenting. Numerous studies have been conducted looking into the subject of children and teens diagnosed with Autism Spectrum Disorder (e.g. Khor, Melvin, Reid, & Gray, 2014; Gotham, Unruh, & Lord, 2015). The current study, however, seeks to better understand what impact parenting these children has on the parents or caregivers and utilized a qualitative phenomenological research method.

Pertinent Characteristics of the Participants

This study involved one face-to-face interview of one adult couple to explore their experiences of parenting an ASD teenager. Participants responded to the information posted about the study in the weekly newsletter of the Autism Society of Tidewater. The participants' ages were 45 and 51 years. They lived in their own home and were married to each other. The participants worked outside the home and indicated that work offered an escape from the pressures at home and/or a support network.

Characteristics of the Research Design

The researcher utilized a phenomenological method incorporating a conceptual mapping interview. Specifically, the researcher utilized the Martin CMT

format (Martin, Martin, Meyer & Slemon, 1986; Cummings & Hallberg, 1990). The interview tool uses a four-phase interview that incorporates CMT in the second and third phases. The CMT interview consisted of two parts: "(a) a free-association task used to generate a number of concepts, and (b) a conceptual mapping on paper of the concepts generated" (Cummings, et al., 1990, p. 121).

Discussion of Results

CMT and phenomenology both use stories as a journey of discovery through a partnership between researcher and participant. A conversational interview is the method of revealing the stories. The researcher understands the importance of cogenerating meaning within an experience. The themes that emerged from the data can best be comprehended through each participant's story. Pseudonyms were created to protect confidentiality.

Presentation of Essential Themes

The findings are organized into five main headings: (1) living under siege; (2) uncertainty; (3) behavior; (4) coping; and (5) sacrifice of relationships with other family members. Each of these areas will be described in turn.

Living under siege

Parenting a child diagnosed with ASD has not been an easy task for Mary and Joe. Mary described their experience as "living under siege", which has led them to suffer from significant personal negative consequences. To this family, autism means much more than simply an impairment of their child. It, "autism," controls their daily lives. A significant part of the